

Honoré de Balzac (1799 – 1850): Otec Goriot (1835)

I. Beletristický text:

A. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo (děje);

2. Kompozice;

3. Hlavní postavy a jejich charakteristika;

4. Námět, témata, hlavní motivy;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti;

Pařížan, který by se sem zatoulal, viděl by tu jen měšťanské penzionáty nebo ústavy, bídu nebo nudu, živořící stáří, radostnou mládež zapřaženou jen do práce. (...)

Penzionát je průčelím obrácen do zahrádky, takže se dům stáčí v pravém úhlu do ulice Neuve-Sainte-Geneviève, kde ho vidíte přeříznutý v jeho hloubce. (...)

Za dne můžeme spatřit mřížkami dveří, vyzbrojených drnčivým zvonečkem, na konci malého chodníčku na stěně proti ulici loubí, namalované mramorovou zelení místním umělcem. Pod zdánlivým, jen namalovaným výklenkem stojí socha boha lásky. (...)

Mezi oběma bočními alejemi je záhon artyčoků, a po jeho stranách kuželovitě přistřižené ovocné stromy. Je lemován šťovíkem, hlávkovým salátem a petrželí. (...)

Tento první pokoj vydechuje pach, pro nějž nemáme v slovníku jména a který by se dal označit jako *pach penzionátu*. Čpí zatuchlinou, plísní, žluklostí; studí, vlhne tu nos a vlhkost proniká šatstvem; je cítit jako místnost, v níž se obědvalo; čpí nádobím, špižirnou, noclehárnou. (...)

Pro Rastignaca však byla paní Anastázie de Restaud žádoucí ženou. Zadal si s ní dva tance v pořádku tanečníků vepsaných na vějíři a mohl s ní promluvit při první čtverylce.

„Kde se s vámi mohu příště setkat, milostivá?“ řekl jí náhle s takovou silou vášně, která se ženám tolik líbí.

„Nu přece,“ odpověděla, „v Boulogneském lese, u Bouffonů, u mne, všude.“

A dobrodružný jižní temperament přiměl ihned studenta, aby se sblížil s touto rozkošnou hraběnkou, jak jen se mladý muž může sblížit s ženou při čtverylce a valčíku. (...)

„Rád byste asi věděl, kdo jsem, co jsem dělal nebo co dělám,“ pokračoval Vautrin. „Jste moc zvědavý, chlapečku. (...) Zde je můj život v několika slovech. Kdo jsem? Vautrin. Co dělám? Co se mi líbí. (...)

Hle, stojíte na rozcestí života, mládenče, vyberte si! Už jste si vybral: šel jste k našemu bratranci de Beauséant a tam jste zvěřil přepych. Šel jste k paní de Restaud, dceři otce Goriota, a tam jste zvěřil Pařížanku. Onoho dne, kdy jste se vrátil, měl jste napsáno na čele heslo, jež jsem uměl snadno rozluštit: *Prorazit! Prorazit!* Prorazit stůj co stůj! ‚Výborně!‘ řekl jsem, ‚ten chlapík se mi líbí.‘ Potřeboval jste peníze. Kde je vzít? (...) Budete pracovat? Práce, tak jak vy ji nyní chápete, vynese na stará kolena byt u matky Vauquerové takovým mládencům, jako je Poiret. Jak rychle získat jmění, je otázka, kterou si klade padesát tisíc mladých mužů, kteří jsou v takové situaci jako vy. Vy jste jedním z nich. Mějte na zřeteli úsilí, jež budete musit vynaložit, a dravost boje. Budete muset pozřít jeden druhého, jako se pozřou pavouci vtěsnaní v nějakém kořenáči, protože padesát tisíc dobrých míst není. Víte, jak se z toho vymotat? Geniálním důvtipem nebo chytrou korupcí. Do toho množství lidí se musí vpadnout jako koule z děla, nebo se tam vplížit jako mor. Poctivost není k ničemu. (...) Korupce je v přesile, talent je vzácný. A tak korupce je zbraní prostřednosti, již je ažaž, a všude pocítíte její hrot.

II. Nebeletristický text:

- A. Funkční styl, obsah, účel, vztah k prvnímu textu;
- B. Jazykové apod. zvláštnosti.

Láska až k exekuci: Rodiče se často zadluží jen kvůli dětem

Jeden z nejsilnějších citů, jakým je rodičovská láska, nás může dostat do velkých finančních problémů. Pětina Čechů je ochotná splnit přání svých dětí, i když si to nemůžou dovolit. Čtvrtina pak spadne do hlubokých dluhů.

Přestože 20 % Čechů nevychází se svými příjmy, nechtějí odepřít svým potomkům různá potěšení. Vyplývá to z průzkumu agentury STEM/MARK pro společnost KRUK. **Překvapivě méně šetří otcové, svým dětem splní přání každý čtvrtý muž.**

Finanční podpora rodičů dětstvím nekončí. Mnozí se snaží zajistit dětem finanční nezávislost, když se snaží osamostatnit. **Děti to ví a 77 % z nich je ochotno finanční pomoc přijmout.**

„Pomoc rodičů se nemusí týkat pouze jejich finančních úspor. Často se například stává, že si lidé berou půjčky pro své potomky na své jméno, případně je **čerpají potomci na jméno rodičů, v některých případech dokonce bez vědomí rodičů.** Potomci je následně mnohdy nejsou schopni splácet a přenesou toto finanční břemeno na své rodiče,“ uvádí Veronika Kuřinová ze společnosti KRUK.

Druhý text je příkladem publicistického žánru. Najděte jeho znaky. Objasněte souvislost s románem.

HONORÉ DE BALZAC (1799 – 1850): do Paříže přišel jako naprostý společenský outsider z rodiny venkovského úředníka, ale svou utkvělou touhou prosadit se jako úspěšný spisovatel si vytvořil pozici, z níž s nadhledem, precizně a s velkou kritičností nahlížel francouzskou společnost, která nedávné revoluční a bonapartistické ideály hodila za hlavu ve jméno osobního materiálního, kariérního a hédonistického prospěchu. Byl workoholik a perfekcionista, během 30 let intenzivní tvorby napsal kolem stovky románů nebo rozměrných povídek. Někdy se nechával

ovlivnit preromantismem (včetně mystických a hororových motivů), naučil se spojovat důmyslně prokombinované dějové linie s výstižným líčením a filozofujícími, ovšem šťavnatě satirickými úvahami. Většinu svého životního díla pojal jako **volný cyklus *Lidská komedie*** (hořce ironický kontrast k Dantově *Božské komedii*), jehož **jádro** tvoří románová **trilogie** (její svazky jsou propojené některými postavami) *Otec Goriot*, *Ztracené iluze* a *Lesk a bída kurtizán* (postavy: odhodlaný a ideály naplněný mladík Evžen de Rastignac, sympatický zločinec Vautrin, někdejší revoluční zbohatlík a nyní svými dcerami k chudobě vysátý otec Goriot); další známá díla z Lidské komedie: romány *Gobseck* (o lichváři), *Evženie Grandetová* (o dívce, jejíž sny o štěstí a lásce drtí její lakotný otec-podnikatel), *Sestřenice Běta*, *Bratranec Pons*.

Realismus: typizace prostředí, postav i zápletek.

Sňatky z rozumu: koncentrace sociálních rozporů ve společnosti.

Ztráta revolučních ideálů: Goriot se v revoluci obohatil a své dcery provdal za šlechtice, kteří se dobře uchytili v nových podmínkách (Delínin manžel baron de Nucingen si podle všeho tituly koupil).

Sňatky jsou součástí boje o prestiž, skutečné city v mimomanželských vztazích – společnost to pokrytecky toleruje.

V románu jsou však i romantické prvky:

Vautrin: „sympatický darebák“, uprchlý galejník, stojí mimo společnost, a proto ji dokáže komentovat ve stylu „jak to je doopravdy“.

Evžen de Rastignac: mladý idealista (z venkova), hledá lásku, dokáže stát při Goriotovi v jeho nejtěžší chvíli.

Ale i Goriot sám: do svých dcer si – ovšem marně – promítá vlastní životní ideály.

Typický znak realistického románu: několik souběžných dějových linií, které se důmyslně prolínají a v dramatickém finále se spojí.

2. text: komentovaná rozšířená zpráva s prvky analýzy (statistická data). Souvislost s Goriotem: i my dnes žijeme v divokém kapitalismu s mnoha prvky 19. století.